

ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΕΥΘΥΝΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σήμερα θα αρχίσουμε τη συζήτησή μας με δύο αληθινά περιστατικά που αξίζει να προσέξουμε:

1. Πριν από κάποια χρόνια πραγματοποιήθηκε η δίκη του καπετάνιου του κρουαζιερόπλοιου Costa Concordia, το οποίο είχε προσκρούσει σε ύφαλο στη θαλάσσια περιοχή κοντά στο νησάκι Τζίλιο της Τοσκάνης και είχε βυθιστεί ύστερα από μία σειρά τραγικών λαθών του ίδιου του καπετάνιου.

Το τραγικό συμβάν συνέβη τον Ιανουάριο του 2012. Από την πρόσκρουση δημιουργήθηκε ρήγμα στην καρίνα του πλοίου. Άρχισαν να μπαίνουν νερά με αποτέλεσμα να πάρει κλίση και ν' αρχίσει να βυθίζεται. Όπως ήταν φυσικό, προκλήθηκε πανικός στους 4.000 επιβάτες και ο καπετάνιος όχι απλώς δεν ήταν σε θέση να δώσει σωστές οδηγίες στο πλήρωμα, ώστε να βοηθήσουν τους ανθρώπους να απομακρυνθούν με τις σωστικές λέμβους με ασφάλεια, αλλά ο ίδιος ανεύθυνα εγκατέλειψε τη γέφυρα του πλοίου πριν ολοκληρωθεί η διάσωση!

Μάλιστα, όταν οι υπεύθυνοι της ακτοφυλακής με έκπληξη τον είδαν στην ακτή, του ζήτησαν να επιστρέψει πίσω μέχρι να ολοκληρωθεί η επιχείρηση. Εκείνος όμως αρνήθηκε. Αποτέλεσμα: 32 νεκροί!

2. Το 2004, ενώ το δράμα των χιλίων εγκλωβισμένων στο σχολείο της Οσετίας από τους Τσετσένους αντάρτες είχε παγώσει ολόκληρη την ανθρωπότητα, μια λεπτομέρεια της ειδησεογραφίας θέρμανε στην καρδιά μας την ελπίδα πως υπάρχουν ακόμα στην τρομοκρατημένη γη μας άνθρωποι υπεύθυνοι και γενναίοι σαν τον Ιωάννη Κανίδα.

Ο Έλληνας δάσκαλος (γυμναστής) Ιωάννης Κανίδης, παρά τα 74 χρόνια του και τη συνταξιοδότησή του, συνέχιζε να εργάζεται με παράκληση της Διεύθυνσης του σχολείου. Όταν οι τρομοκράτες του πρότειναν να βγει από το σχολείο για να σώσει τη ζωή του, αρνήθηκε, ακούγοντας τη φωνή της υπεύθυνης συνειδήσής του. Προτίμησε να μείνει κοντά στα παιδιά του και προσπάθησε να τα προστατεύσει, εμποδίζοντας τους τρομοκράτες να πυροδοτήσουν τα εκρηκτικά στο γυμναστήριο του σχολείου, λίγο πριν εισβάλουν Ρώσοι στρατιώτες. Αυτή η ενέργεια του στοίχισε τη ζωή, του χάρισε όμως και τον τιμημένο τίτλο «τού ειρηνικού μάρτυρα της ζωής, του μάρτυρα της συνειδήσεως, του μάρτυρα της ευθύνης». Όσοι βρέθηκαν εκείνη την ώρα εκεί, λένε ότι, αν υπάρχουν επιζώντες, αυτό οφείλεται και στον πολυαγαπημένο δάσκαλό τους.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Δύο περιστατικά, δύο εντελώς διαφορετικές συμπεριφορές.

1. Τι είναι αυτό που διέκρινε τον Έλληνα δάσκαλο και έλειπε από τον καπετάνιο;

Θάρρος, γενναιότητα, αυτοθυσία, ηρωισμός... Κυρίως όμως επειδή οι άνθρωποι αυτοί δεν ήταν τυχαίοι περαστικοί αλλά με συγκεκριμένη αρμοδιότητα (καπετάνιος/δάσκαλος) εμείς θα επικεντρώσουμε την προσοχή μας σε ένα πολύ βασικό στοιχείο: τη συναίσθηση της ευθύνης. Η ύπαρξη ή όχι του αισθήματος της ευθύνης χωρίζει τους ανθρώπους σε δύο μεγάλες κατηγορίες: α) τους υπεύθυνους, αυτούς δηλαδή που αναγνωρίζουν και αναλαμβάνουν τις ευθύνες τους και β) τους ανεύθυνους, όλους εκείνους που τις αρνούνται ή τις μεταθέτουν σε άλλους.

Στην εποχή μας παρατηρούμε συχνά προχειρότητα, επιπολαιότητα κι ανευθυνότητα σε διάφορες εκδηλώσεις του σύγχρονου ανθρώπου. Αποφάσεις για μεγάλα ζητήματα της ζωής του, ενέργειες με βασικές επιπτώσεις για τον ίδιο και το περιβάλλον του παίρνονται με τον πιο πρόχειρο και ελαφρό τρόπο. Οι συνέπειες δεν υπολογίζονται, οι επιπτώσεις δεν σταθμίζονται. Το αίσθημα της ευθύνης δεν λειτουργεί.

2. Ποια είναι τα γνωρίσματα του υπεύθυνου ανθρώπου;

α. Στις δύσκολες ώρες ενεργεί με τη λογική και την ψύχραιμη σκέψη. Λαμβάνει υπόψη του όλα τα δεδομένα, κινείται συστηματικά και όχι σπασμωδικά ή συναισθηματικά.

β. Αναγνωρίζει τα λάθη του ταπεινά και προσπαθεί να τα διορθώσει. Αναλαμβάνει την ευθύνη των πράξεών του και σε αντίθεση με τον ανεύθυνο χαρακτήρα, δεν ψάχνει να βρει δικαιολογίες για να ελαφρύνει τη θέση του ή αφορμές για να ενοχοποιήσει άλλους.

γ. Είναι συνεπής σε όλα όσα υπόσχεται στους άλλους. Αυτό που αναλαμβάνει είναι έτοιμος να το φέρει σε πέρας, με συνέπεια στον λόγο του. Ξέρει καλά τα καθήκοντα και τις υποχρεώσεις του. Γνωρίζει ότι κάθε του πράξη έχει αντίκτυπο και στους άλλους.

δ. Είναι συγκροτημένη προσωπικότητα. Μελετά προσεκτικά, δίχως προχειρότητα και επιπολαιότητα, γεγονότα, εξελίξεις, καταστάσεις της καθημερινής ζωής και αντιμετωπίζει με σοβαρότητα το μέλλον. Είναι προσγειωμένος στην πραγματικότητα, στις σημερινές συνθήκες. Δε βιάζεται προκειμένου να λάβει τις μεγάλες αποφάσεις της ζωής του. Γνωρίζει ότι το μέλλον του εξαρτάται από κάποια μεγάλα και αποφασιστικά «ναι» ή «όχι» που θα πει στη ζωή του, γι' αυτό προσέχει, συμβουλευέται.

3. Οι νέοι άνθρωποι φέρονται με υπευθυνότητα;

Οι νέοι της εποχής μας δείχνουν συχνά ότι δεν έχουν καμιά συναίσθηση ευθύνης. Η ξένοιαστη και μοντέρνα ζωή τους δείχνει έλλειψη σοβαρότητας και υπευθυνότητας. Γι' αυτή την ανευθυνότητα όμως περισσότερο ευθύνονται οι μεγάλοι και όχι οι ίδιοι οι νέοι.

Όμως η νεανική ψυχή στο βάθος της ζητάει την αίσθηση ευθύνης. Ο νέος θέλει να του αναθέτουν ευθύνες, να του αναγνωρίζουν υπευθυνότητα, να θεωρείται «υπεύθυνο άτομο». Η ευθύνη τον ωριμάζει, δίνει νόημα στη ζωή του, τον κάνει να αισθάνεται χρήσιμος. Τον χαροποιεί.

4. Πιο συγκεκριμένα, ποιες ευθύνες μπορεί να έχει ένας νέος της ηλικίας σας;

- Ευθύνη απέναντι στην οικογένειά του: να σέβεται τους γονείς του, να προστατεύει τα μικρότερα αδέρφια του, να μην κάνει αλόγιστες σπατάλες, να βοηθά στις εργασίες του σπιτιού. Όλα αυτά τον βοηθούν να καλλιεργεί την υπευθυνότητα και στην προσωπική του ζωή.

- Ευθύνη απέναντι στο σχολείο: να είναι επιμελής στα μαθήματά του, να τηρεί τους κανόνες της σχολικής ζωής, να αντιδρά με σύνεση στην παρανομία και αδικία, να συμμετέχει στα κοινά (πενταμελή κλπ) χωρίς να συμβιβάζεται στις αρχές του.

- Ευθύνη απέναντι στην κοινωνία: να σέβεται το κοινωνικό σύνολο, να ενδιαφέρεται για τον συνάνθρωπο, να γνωρίζει τα όρια της προσωπικής ελευθερίας του. Ο τρόπος της νεανικής ζωής καθορίζει τις περισσότερες φορές και τη στάση ζωής αργότερα. Στα νεανικά χρόνια ρίχνουν τις ρίζες τους οι συνήθειες που θα αποκτήσει ο άνθρωπος και θα μείνουν κατόπιν ισόβια.

Όλα τα παραπάνω στην πραγματικότητα συνιστούν για τον νέο την βασική ευθύνη του που είναι η ευθύνη προετοιμασίας για τη ζωή.

Δεν πρέπει όμως να παραλείψουμε να αναφέρουμε τη σπουδαιότερη ευθύνη όλων μας. Ποιά είναι; Η ευθύνη για την ψυχή μας. Μ' αυτή την ψυχή θα ζήσουμε αιώνια. Είναι λοιπόν μεγάλη η ευθύνη μας για την κατάστασή της, για το σύνδεσμό της με τον Θεό, για τη σωτηρία μας. Ο νέος που συναισθάνεται αυτή την ευθύνη φροντίζει να κρατά την ψυχή του καθαρή και σε συνεχή επαφή με τον ουρανό (προσευχή, πνευματική μελέτη, ιερά Μυστήρια). Και σε κάθε δίλημμα της ζωής, σε κάθε επιλογή του, δεν θυσιάζει το αιώνιο συμφέρον του για μια πρόσκαιρη απολαβή ή απόλαυση.

5. Όσα περιγράψαμε μέχρι στιγμής σχετίζονται με το πρόσωπό μας μόνο. Είμαστε όμως υπεύθυνοι μόνο για τον εαυτό μας;

«Είμαστε υπεύθυνοι απέναντι όλων για όλα», είπε ο Ντοστογιέφσκυ. Το μέλλον του κόσμου δεν εξαρτάται μόνο από τους ισχυρούς της γης, αλλά και από την αληθινή μαρτυρία Χριστού που θα δώσουμε εμείς οι Χριστιανοί. Ο κάθε πιστός έχει καθήκον να προσφέρει τη συνεργασία του στον Κύριό μας για τη σωτηρία των συνανθρώπων του στο μέτρο των δυνατοτήτων του. Αν δεν το κάνει, έχει ευθύνη. "Αρκεί ένας άνθρωπος με φλογερή πίστη για να φωτίσει ολόκληρο δήμο" (Ιω. Χρυσόστομος, ΡΓ 49, 349). Και σε άλλο σημείο ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος τονίζει: «Ας το πούμε καθαρά, είσαι υπεύθυνος για τους άλλους γύρω σου. Γονείς, αδέρφια, συμμαθητές, γείτονες, γνωστούς και φίλους, ακόμη και

αγνώστους που συναντάς κατά κάποιον τρόπο στη ζωή. Για κανέναν απ' αυτούς δεν μπορείς να πείς: «τί κοινόν έχω μαζί του; Άλλότριός εστι... καὶ ἄγνωστος».

Αλλά και ο Απ. Παύλος έγραφε: «Έλλησί τε καὶ βαρβάροις, σοφοῖς τε καὶ ἄνοήτοις (=σε αμαθείς) ὀφειλέτης εἰμί» (Ρωμ. α' 14). Μπορούμε να νιώθουμε κι εμείς έτσι, στα δικά μας βέβαια μέτρα και αναγνωρίζοντας τις ελλείψεις μας;

Μεγάλο, βαρύ το χρέος, θα πούμε. Ίσως όμως να είμαστε η μοναδική φωνή του Θεού για κάποιον άνθρωπο που περνά από δίπλα μας, παιδιά. Σκέψου τον σημερινό σου συμμαθητή, να σου λέει αργότερα με παράπονο: «τόσα χρόνια βρισκόμουν κοντά σου και δεν μου είπες πως υπάρχει Πατέρας και για μένα». Και ίσως τότε να αξιολογήσεις αλλιώς τα πράγματα...

Επίσης, κάποιες φορές αντί να βοηθήσουμε, εμποδίζουμε τις ψυχές να πλησιάσουν τον Θεό. Πώς γίνεται αυτό; Με την χαλαρότητά μας. Όταν εμείς οι χριστιανοί ζούμε απρόσεκτα, ντροπιάζουμε το Ευαγγέλιο. Προσωπικές μας αδυναμίες ή ιδιοτροπίες προκαλούν στους άλλους αποστροφή για τη χριστιανική ζωή. Φοβερός ο λόγος του Προφήτη Ησαΐα «δὲ ὑμᾶς βλασφημεῖται τὸ ὄνομά μου ἐν τοῖς ἔθνεσι». Αντίθετα, αν βλέπουν πώς αγωνιζόμαστε με συνέπεια για όσα ζητάει ο Χριστός, τότε πείθονται ότι εφαρμόζονται αυτά και στην εποχή μας από ένα νέο άνθρωπο, και μπορεί ν' αποφασίσουν ν' ακολουθήσουν κι αυτοί το δρόμο Του. Πολύ ωραία είπε κάποιος: «Πρόσεχε πώς ζεις' ίσως είσαι η μόνη Αγία Γραφή που θα διαβάσει κάποιος δίπλα σου».

Η εποχή μας προβάλλει τον τύπο του ανεύθυνου κι επιπόλαιου, ενώ συχνά ειρωνεύεται τον υπεύθυνο κι ευσυνείδητο άνθρωπο, γι' αυτό κι ακόμη συχνότερα γεύεται τις πικρές συνέπειες της ανευθυνότητας μικρών και μεγάλων (απεργίες για μεγάλα διαστήματα), (καταλήψεις-καταστροφές δημόσιων χώρων, κτιρίων κλπ).

Ας προσπαθήσουμε να καταλάβουμε το πραγματικό συμφέρον μας για το παρόν και το μέλλον μας, αλλά και την ιδιαίτερη κλήση του Θεού σε κάθε πιστό να είναι φώς στο περιβάλλον του. «Υμεῖς ἔστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου», μας είπε. Ας αγωνιζόμαστε με χαρά να γινόμαστε όλο και περισσότερο άνθρωποι ευθύνης.